

ΙΑ'

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας,
4 Ιουλίου 1776. Γκραβούρα
εποχής.

Από το 1770 και ύστερα ένα μεγάλο επαναστατικό κίνημα συνταράζει την Ευρώπη κι ένα μέρος της Αμερικής. Μέσα σ' έναν αιώνα το κίνημα αυτό θα μεταβάλει τις πολιτικές και κοινωνικές δομές των αποικιών της Β. Αμερικής και της Ευρώπης, θα κλονίσει, με μια σειρά από πολέμους, την ευρωπαϊκή ισορροπία και θα οδηγήσει στη γέννηση του σύγχρονου κόσμου, φέρνοντας στην εξουσία την αστική τάξη.

Σ' αυτό το κίνημα προπομπός είναι ο αγώνας για την ανεξαρτησία των αποικιών της Β. Αμερικής. Το αγγλικό πολιτικό σύστημα είχε στις αποικίες αυτές πολλούς οπαδούς. Αυτό δεν το έλαβε σοβαρά υπόψη της η Αγγλία· αποτέλεσμα, η απώλεια των αποικιών. Η ανεξαρτησία των Ενωμένων Πολιτειών αποτελεί καμπή στην πολιτική ιστορία του κόσμου.

Το λιμάνι της Νέας Υόρκης.

Οι Ινδιάνοι

Όταν οι πρώτοι Ευρωπαίοι αποβιβάστηκαν στην Αμερική, βρήκαν εκεί διάφορα φύλα που είχαν φτάσει σε ποικίλους βαθμούς πολιτισμού, κι όμως φαίνονταν όλα να ανήκουν στην ίδια φυλή. Τους ιθαγενείς αυτούς οι εξερευνητές τους ονόμασαν Ινδιάνους, γιατί οι γεωγράφοι τοποθετούσαν τότε τις Ινδίες στις δυτικές ακτές του Ατλαντικού. Η αλήθεια είναι ότι οι πρώτοι Αμερικανοί δεν ήταν ινδικού τύπου: έμοιαζαν περισσότερο με Μογγόλους και είχαν, όπως αυτοί, δέρμα ερυθροκίτρινο, εξογκωμένα μάλα, μαλλιά μαύρα και ίσια. Από πού έρχονταν; Ήταν φυλή που οι πρόγονοί της είχαν γεννηθεί στην αμερικανική ήπειρο; Η πιθανότητα αυτή είναι μικρή αφού δε βρέθηκαν σ' αυτή την ήπειρο, όπως στην Ευρώπη ή στην Ασία, σκελετοί ανθρώπων που να 'ζησαν σε πολύ αρχαίους χρόνους. Το βέβαιο είναι ότι στην εποχή των παγετώνων υπήρχαν άνθρωποι στην Αμερική... Είναι απλούστερο να σκεφτούμε πως οι Ινδιάνοι ήταν τύπου ασιατικού γιατί είχαν έλθει από την Ασία. Πώς είχαν έλθει; Και πότε; Σύμφωνα με τη θεωρία που έγινε γενικά δεκτή είχαν διασχίσει το Βερίγγιο Πορθμό και είχαν περάσει απ' τη Σιβηρία στην Αλάσκα. Το πλάτος αυτού του πορθμού δεν είναι παρά 80 μόνο χιλιόμετρα: στη μέση, τα νησιά του Διομήδους, σχηματίζουν ένα είδος καταφύγιο: η θάλασσα παγώνει κάμποσους μήνες το χρόνο. Είναι λοιπόν πιθανή μια τέτοια μετακίνηση. Και για ποιο λόγο τα φύλα αυτά θα περνούσαν απ' την Ασία στην Αμερική; Ίσως εξαιτίας της αλλαγής του κλίματος, ίσως από ανάγκη να βρουν νέα

1. Οι δεκατρείς αποικίες

Από τις αρχές του 17ου αιώνα τα ανατ. παράλια της Β. Αμερικής είχαν αρχίσει να δέχονται βρετανούς αποίκους. Οι άνθρωποι αυτοί θέλησαν να αποφύγουν τους πολιτικούς και θρησκευτικούς διωγμούς στην πατρίδα τους. Σ' αυτούς προστέθηκαν και άποικοι ολλανδοί, γερμανοί, ιρλανδοί και γάλλοι. Έτσι, στη διάρκεια ενός αιώνα, από το 1607 που ιδρύθηκε η πρώτη αποικία (Βιργινία) μέχρι το 1732 που ιδρύθηκε η τελευταία (Γεωργία), σχηματίστηκε μια νέα κοινότητα, εντελώς νέα, που την αποτελούσαν δεκατρείς αποικίες και απλωνόταν στο χώρο που περικλείεται μεταξύ του Ατλαντικού ωκεανού και των Απαλαχίων ορέων. Οι άποικοι, για να επιβιώσουν, έπρεπε να παλέψουν με το φυσικό περιβάλλον (διαφορετικό από της Ευρώπης) και εναντίον των διαφόρων ιθαγενών φυλών που δρούσαν στο εσωτερικό της χώρας. Σταδιακά οι αποικίες αναπτύχθηκαν οικονομικά, απλώθηκαν εδαφικά και επαύξησαν τις πλουτοπαραγωγικές πηγές τους. Την εποχή του αγώνα για την ανεξαρτησία τους οι αποικίες αριθμούσαν περίπου 1.500.000 κατοίκους, που ήταν στην πλειοψηφία τους πουριτανοί* και Αγγλοσάξονες*. Ένα από τα κυριότερα στοιχεία της νέας αυτής κοινωνίας ήταν ότι αγνοούσε την κληρονομική ευγένεια.

Σημαντικές διαφορές υπήρχαν μεταξύ των δεκατριών αποικιών που οφείλονταν στη διαφορετική προέλευση των αποίκων, σε κλιματολογικούς και εδαφολογικούς παράγοντες καθώς και στο διαφορετικό σύστημα ανάπτυξής τους. Στα τέλη του 18ου αιώνα οι αποικίες του Βορρά και του Κέντρου ήταν

περισσότερο πυκνοκατοικημένες. Ο πληθυσμός τους έφτανε το 1.000.000. Ζούσε από μια αγροτική οικονομία ευρωπαϊκού τύπου, είχε αρχίσει να δημιουργεί βιοτεχνίες χαρτιού, ξυλείας και αργότερα μεταξωτών και σιδηρουργίας. Το μεγαλύτερο όμως ποσοστό πλούτου προερχόταν από το θαλάσσιο εμπόριο με την Αγγλία και τις Αντίλλες. Πουριτανοί, εργατικοί και με φιλελεύθερη νοοτροπία, οι κάτοικοι του Βορρά στηρίζαν την ανάπτυξη τους στις νέες θεωρίες της *φιλελεύθερης οικονομίας*. Λιμάνια, όπως η Βοστώνη κι αργότερα η Νέα Υόρκη και η Φιλαδέλφεια, θα εξελιχτούν σε αστικά κέντρα που θα συναγωνιστούν τα ευρωπαϊκά. Τα μέλη της αστικής τάξης, που δημιουργείται απ' αυτή την οικονομική ανάπτυξη, μορφώνονται στα Πανεπιστήμια του Χάρβαρντ (Harvard 1636) και του Γέιλ (Yale 1701) και κυριαρχούν στην πολιτική και πνευματική ζωή.

Οι αποικίες του Νότου (Βιργινία, Β. και Ν. Καρολί-

βοσκοτόπια, ίσως τυχαία. Οπωσδήποτε, η μετανάστευση έγινε πριν από τα τέλη της νεολιθικής εποχής και σε καιρούς ελάχιστα προχωρημένου πολιτισμού. Γιατί οι Ινδιάνοι της Αφρικής, τον καιρό που έγινε η ισπανική κατάκτηση, δε γνώριζαν τον τροχό, ενώ τα πιο καθυστερημένα σε πολιτισμό φύλα της Ασίας τον μεταχειρίζονταν από πολύ πρωτύτερα... Οι Ινδιάνοι της Βόρειας Αμερικής δεν είχαν κατακτήσει ή συγκροτήσει αυτοκρατορίες, όπως οι Αζτέκοι ή οι Ινκας. Πολλοί απ' αυτούς είχαν μείνει νομάδες.

Αντρέ Μωρουά, *Ιστορία των Ενωμένων Πολιτειών*. Μετάφραση Παύλου Φλώρου.

Ο αμερικανικός Βορράς και ο αμερικανικός Νότος.

Ο ιδιοκτήτης φυτειών, αρχηγός μιας οικογένειας με μεγάλη υπόληψη, που έστελνε το γιο του στην Οξφόρδη, που διακρινόταν στις εσπερίδες, που είχε οικοδόμημο στην πόρτα του αμαξιού του και που βασιλευσε σε χιλιάδες σκλάβους, είχε πρόγονό του, τρεις ή τέσσερις γενεές πίσω, κάποιο φτωχό άνθρωπο που, για να μαζέψει τα ναύλα του, είχε πουληθεί για υπηρέτης. Στο Βορρά, την ιδύνουσα τάξη την αποτελούσαν πρώτα οι λειτουργοί του Υψίστου. Ύστερα πήραν τα πρωτεία οι μεγαλέμποροι και οι εφοπλιστές, που σχημάτισαν ένα είδος ανώτερης τάξης ή αριστοκρατίας. Στις νότιες περιοχές βασάνιζε τα πνεύματα ο φόβος των Μαύρων. Η δουλεία είχε γίνει έμπρακτα θεσμός. Στην αρχή ο νόμος δεν την είχε αναγνωρίσει και καθιερώθηκε εκεί πριν γίνει νόμιμη. Από το 1755 υπήρχαν στη Νότια Καρολίνα δεκά χιλιάδες διακόσιους λευκούς. Οι ιδιοκτήτες των φυτειών δεν μπορούσαν να κάνουν χωρίς νέγρους και συγ-

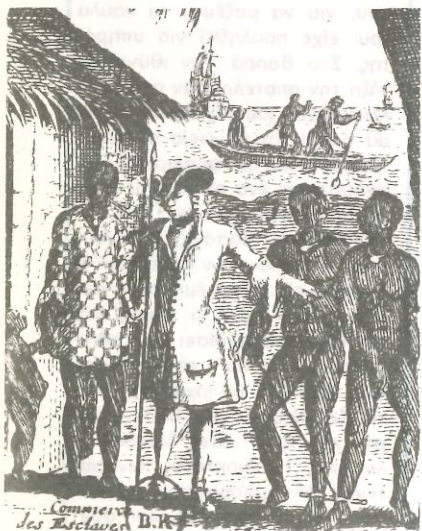
Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΩΝ ΕΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Οι 13 επαναστατημένες αποικίες
Εδάφη που παραχωρήθηκαν με τη συνθήκη
των Βερσαλλιών (1783).

Οι δύο όψεις του αμερικανικού Νότου: μια κατοικία πλούσιου γαιοκτήμονα...

...και μια σκηνή δουλεμπορίου: ο ευρωπαίος έμπορος διαπραγματεύεται με έναν αφρικανό φύλαρχο την αγορά δύο μαύρων που θα δουλέψουν στις φυτείες του Νότου. Ο μαύρος για το Νότο ήταν ήταν απλά ένα εμπορεύσιμο είδος.

να, Γεωργία) είναι αραιοκατοικημένες και αναπτύσσονται διαφορετικά. Εδώ κυριαρχούν οι μεγαλογαιοκτήμονες που καλλιεργούν στις τεράστιες εκτάσεις τους τροπικά προϊόντα (καπνό, βαμβάκι, λουλάκι, ρύζι). Για την παραγωγή των προϊόντων αυτών εργάζονταν πολυάριθμοι μαύροι σκλάβοι που μεταφέρονταν από την Αφρική. Σε αντίθεση με τις αποίκιες του Βορρά, στις αποικίες του Νότου δημιουργήθηκε μια κοινωνία αριστοκρατών γαιοκτημόνων, της οποίας ο πλούτος πήγαζε από την εξαντλητική εργασία των μαύρων δούλων. Έτσι αναπτύσσεται στους λευκούς κυρίου η αντίληψη ότι ο μαύρος είναι κατώτερο ανθρώπινο είδος. Η αντίληψη αυτή θα παίξει σπουδαίο ρόλο σε όλη την μετέπειτα εξέλιξη των Ενωμένων Πολιτειών. Τα προϊόντα του Νότου προορίζονταν κυρίως για εξαγωγή.

2. Οι σχέσεις με τη μητρόπολη

Στο πολιτικό επίπεδο δεν υπάρχει μεγάλη επαφή μεταξύ των δεκατριών αποικιών. Υπάρχει όμως μια μεγάλη ομοιότητα μεταξύ των θεσμών τους, που οφείλεται κυρίως στην κοινή καταγωγή των περισσότερων αποίκων και στις κοινές πολιτικές τους εμπειρίες από την αγγλική κοινωνία του 17ου και 18ου αιώνα. Κάθε αποικία διέθετε αρκετά μεγάλη αυτονομία και είχε δική της Συνέλευση που καθόριζε τους τοπικούς φόρους. Ο κυβερνήτης των αποικιών, που αντιπροσώπευε το βασιλιά της Αγγλίας, διοριζόταν από το Λονδίνο. Στο οικονομικό επίπεδο οι άποικοι δεν είχαν το δικαίωμα να διατηρούν εμπορικές συναλλαγές με άλλες χώρες παρά μόνο με την Αγγλία. Η εμπορική δραστηριότητα καθοριζόταν από τους «Νόμους του Εμπορίου» που εφαρμόζονταν σε όλη την αγγλική αποικιακή αυτοκρατορία. Τα κυριότερα σημεία των νόμων αυτών είναι:

α) Όλο το εμπόριο από και προς την Αγγλία διενεργείται με αγγλικά πλοία ή με πλοία που ανήκουν στους αποίκους.

β) Οι άποικοι είναι υποχρεωμένοι να αγοράζουν όλα τα βιομηχανικά προϊόντα από την Αγγλία.

γ) Οι αγγλικές αποικίες απαγορεύεται να στέλνουν αποικιακά προϊόντα (ζάχαρη, βαμβάκι, ρύζι, καπνό) και πρώτες ύλες σε άλλες χώρες έξω από την αυτοκρατορία. Τα προϊόντα αυτά μπορούσε να τα επανεξαγάγει μόνο η Αγγλία.

Το πλέγμα αυτών των κανονισμών δημιούργησε στις αποικίες ένα ανθηρό λαθρεμπόριο κυρίως με τις γαλλικές Αντίλλες.

3. Η Επανάσταση

α. Αίτια και αφορμές

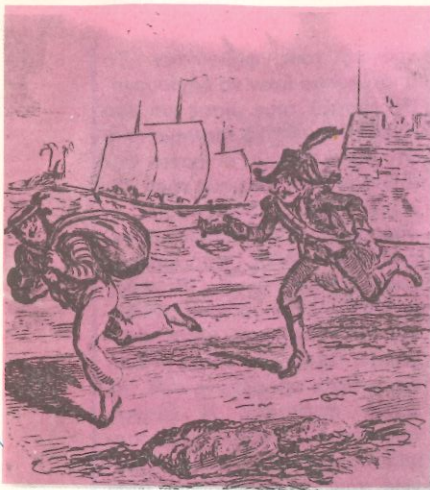
Με τη συνθήκη του Παρισιού, που τερμάτισε τον επταετή πόλεμο (1756-63), η Γαλλία χάνει τον Καναδά που περιέρχεται στην Αγγλία. Έτσι η Β. Αμερική, εκτός από το τμήμα δυτικά των Απαλαχίων, που κατοικείται από ιθαγενείς, και την περιοχή της Λουιζιάνας, που ανήκε στην Ισπανία, βρίσκεται κάτω από την αγγλική επιρροή. Το πρόβλημα που προβάλλει τώρα είναι το πώς θα οργανωθούν οι νέες αυτές κτήσεις. Η αγγλική κυβέρνηση, ύστερα από εξέγερση των ιθαγενών πληθυσμών στην περιοχή του Οχάιο, που αντέδρασαν στην πίεση των αποίκων για εδαφική επέκταση των αποικιών τους, κηρύσσει την περιοχή κλειστή στον αποικισμό. Η ενέργεια αυτή έρχεται σε αντίθεση με τα οικονομικά συμφέροντα των αποίκων, οι οποίοι επιθυμούσαν μια εδαφική και επομένως οικονομική ανάπτυξη προς τα δυτικά. Η δυσaráσκεια εντάθηκε ακόμη περισσότερο καθώς η βρετανική κυβέρνηση προχωρούσε σε επιμέρους διακανονισμούς με τους ιθαγενείς πληθυσμούς που θα καθόριζαν τα σύνορα ανάμεσα στις περιοχές των ιθαγενών και των αποίκων.

Ένας δεύτερος παράγοντας που συνέβαλε στην όξυνση των σχέσεων αποικιών - μητρόπολης ήταν η πρόθεση της Αγγλίας να μεταφέρει ένα μέρος των πολεμικών δαπανών που δημιούργησε η σύρραξη με τη Γαλλία (επταετής πόλεμος) στους ώμους των αποίκων. Έτσι, το 1764-1765, η αγγλική κυβέρνηση επέβαλε νέους φόρους και δασμούς σε μια σειρά από προϊόντα όπως η ζάχαρη και το τσάι καθώς και φόρο χαρτοσήμου στις εφημερίδες και στα εμπορικά έγγραφα.

Η νέα αυτή πράξη της αγγλικής κυβέρνησης εξόργισε ακόμη περισσότερο τους αποίκους. Η οργή τους οφείλεται όχι τόσο στην επιβολή νέων φόρων όσο στην τάση του βρετανικού κοινοβουλίου να επιβάλει μονόπλευρα μια ορισμένη οικονομική πολιτική, χωρίς να ζητηθεί η γνώμη τους. Σύμφωνα με την αγγλοσαξονική παράδοση ο φορολογούμενος έπρε-

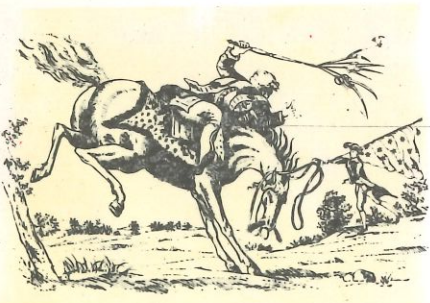
χρόνως τους φοβούνταν. Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθεί μεταξύ τους μίσος και ένα σφοδρό φυλετικό αίσθημα. Και στη Νέα Υόρκη οι αστοί φοβούνταν τους νέγρους τους, όχι χωρίς λόγο, αφού το 1712 οι μαύροι αποπειράθηκαν να δολοφονήσουν όλους τους κυρίους τους. Στη Νέα Αγγλία (Βορράς), οι δούλοι ήταν σπάνιοι, ακίνδυνοι και το φυλετικό αίσθημα λιγότερο ισχυρό. Αντίθετα οι λευκοί φτωχοί υποφέρανε από την ταξική ανισότητα. Η έπαρση των εκκλησιαστικών λειτουργιών της Βοστώνης και η αλαζονεία των μεγαλεμπόρων ήταν πιο περιφρονητικές από την έπαρση ενός άγγλου δούκα, γιατί οι τρόποι τους ήταν λιγότερο καλοί. Οι εργάτες παραπονούνταν πως οι αφεντάδες μόνο στις παραμονές εκλογών τους μιλούσαν με ευγένεια.

Αντρέ Μωρουά, *Ιστορία των Ενωμένων Πολιτειών*.

Ενας λαθρέμπορος καταδιώκεται από έναν τελωνοφυλάκα.

Αγγλική γελοιογραφία. Το άλογο Αμερική ρίχνει κατάχαμα το αφεντικό του.

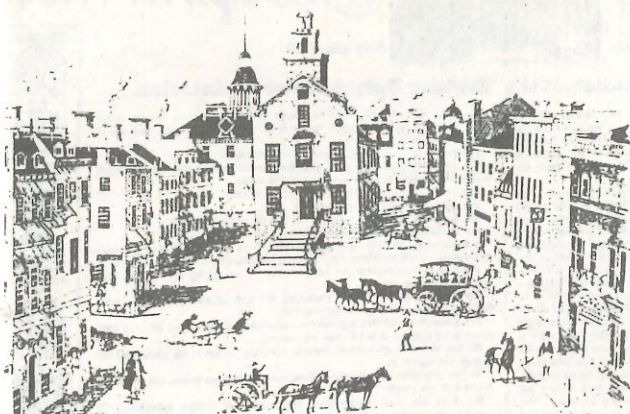
τε να εκπροσωπείται στο Κοινοβούλιο που ψήφισε τους φόρους.

β. Η ρήξη

Μπροστά στην αντίδραση των αποίκων, το Λονδίνο καταργεί το 1770 τους δασμούς σε όλα τα εμπορεύματα εκτός από το τσάι. Μεταβιβάζει όμως στην *Εταιρεία των Ινδιών* τα δικαιώματα της μονοπωλίας του προϊόντος αυτού στις δεκατρείς αποικίες. Η αντίδραση μεγαλώνει και τη νύχτα της 1^{ης} 6 προς 17 Δεκεμβρίου 1773 οι κάτοικοι της Βοστώνης, μεταμφιεσμένοι σε Ινδιάνους, ρίχνουν στη θάλασσα 340 κιβώτια τσαγιού που ανήκαν στην Εταιρεία. Ο βασιλιάς Γεώργιος ο Γ' διατάζει το κλείσιμο του λιμανιού και τη στρατιωτική κατοχή του. Οι κάτοικοι της Μασαχουσέτης (της οποίας πρωτεύουσα είναι η Βοστώνη) καλούν σε βοήθεια τις υπόλοιπες αποικίες. Το Σεπτέμβριο του 1774 συνέρχεται στη Φιλαδέλφεια το πρώτο *Κογκρέσο* (Συνέλευση) αντιπροσώπων των 13 αποικιών που διακηρύσσει την επιθυμία των αποίκων να διοικούνται μόνοι τους και απευθύνει στο βασιλιά μια *Διακήρυξη δικαιωμάτων*. Τον Απρίλιο του 1775 στο Λέξινγκτον συγκρούονται αγγλικά στρατεύματα με την αμερικανική πολιτοφυλακή. Η ρήξη έχει επέλθει. Ο Γεώργιος ο Γ' κηρύσσει τους αποίκους επαναστάτες και το Κογκρέσο της Φιλαδέλφειας, αφού συνήλθε για δεύτερη φορά, αποφασίζει να κηρύξει τον πόλεμο κατά του αγγλικού στέμματος και να αναθέσει τη διοίκηση των αμερικανικών στρατευμάτων και της πολιτοφυλακής στον Γεώργιο Ουάσινγκτον (George Washington 1732 - 1799).

γ. Ο πόλεμος της ανεξαρτησίας (1775-1783)

Ο αγώνας για την ανεξαρτησία υπήρξε μακροχρόνιος και επίπονος. Αντιμετώπισε υποκειμενικές και αντικειμενικές δυσκολίες. Στο Κογκρέσο είχαν διαμορφωθεί δύο τάσεις: η μία, που εξέφραζε κυρίως νομιμόφρονες του αγροτικού νότου, ήταν συμβιβαστική και επιδίωκε μια συνεννόηση με το Λονδίνο. Δεν ήθελε τον πόλεμο και φοβόταν πως η αποχώρηση των αγγλικών στρατευμάτων θα οδηγούσε πιθανώς σε μια επαναστατική διαδικασία που θα έθετε σε κίνδυνο τα συμφέροντα των μεγάλων γαιοκτημό-

Η Βοστώνη την εποχή της επανάστασης.

νων. Η άλλη, ριζοσπαστική, αντιπροσώπευε κυρίως τους αστούς του Βορρά που πίστευαν πως μόνο η πλήρης ανεξαρτησία μπορούσε να τους εξασφαλίσει την ελευθερία και τη δική τους οικονομική ανάπτυξη. Στην αρχή, εκείνοι που υποστήριζαν την ανεξαρτησία των αποικιών ήταν μειοψηφία στο Κογκρέσο. Η αδιαλλαξία όμως της αγγλικής κυβέρνησης, που οφείλεται στην πίεση που ασκούσαν πάνω της οι βιομήχανοι και έμποροι του Λονδίνου, είχε σαν αποτέλεσμα να επικρατήσουν στο Κογκρέσο οι ριζοσπαστικοί. Στις 4 Ιουλίου του 1776 το Κογκρέσο ψηφίζει τη *Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας*, έργο του δικηγόρου *Θωμά Τζέφερσον* (Thomas Jefferson 1743-1826). Η Διακήρυξη αυτή αποτελεί την πρώτη πρακτική εφαρμογή των πολιτικών ιδεών του Διαφωτισμού. Η Αγγλία δεν έχει άλλη λύση από τον πόλεμο.

Ο πόλεμος ήταν δύσκολος για τους Αμερικανούς. Η απειρία τους, η έλλειψη κεντρικής εξουσίας, χρημάτων και όπλων καθώς και η δυσπιστία που έδειχνε προς την επανάσταση ένας μεγάλος αριθμός αποίκων κυρίως του Νότου, οδήγησαν στην αρχή σε

Γεώργιος Ουάσινγκτον

Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των Ενωμένων Πολιτειών της Αμερικής

Όταν, μέσα στη φορά των ανθρώπινων γεγονότων, καθίσταται αναγκαίο για ένα λαό να λύσει τους πολιτικούς δεσμούς που τον ένωναν με έναν άλλο λαό και να πάρει, ενάμεσα στις Δυνάμεις της γης, την ιδιαίτερη και ισότιμη θέση που οι φυσικοί και θείοι νόμοι του δίνουν το δικαίωμα να πάρει, ο σεβασμός προς το κοινό αίσθημα της ανθρωπότητας του επιβάλλει να διακηρύξει τα αίτια που δικαιολογούν αυτήν τη ρήξη.

July 4th, 1776.

He has effected to render the military independent of, and superior to, the civil power.

in the protection of Divine Providence we mutually pledge to each other our

John Adams
Robert Painle
Whridge Jerry
~~Edwards~~
Rev. Livingston
Foster, Lewis
Lewis Morris
Sam^r Huntington
Wm. Livingston
Oliver Townsend
Richd Stockton
~~Sam^r Huntington~~
Tos. Clyffordson
John Kent
Wm. Clark

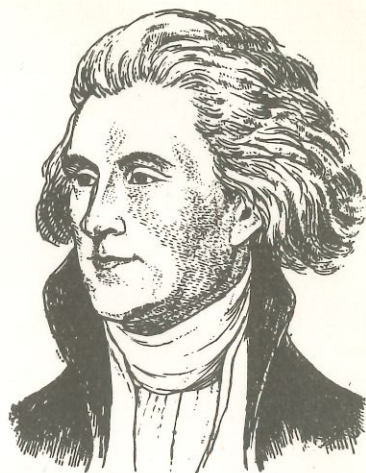
John Hancock

Boston Friends, George Wythe
Lyman Hall, R. A. and Henry Lee
Geo. Walton, Josiah Bartlett
Wm. Weyl, Saml. Adams
Jas. Hays, Stephen Hopkins
Joseph Keane, William Ellery
John Paine, Roger Sherman
Wm. Paine, Josiah G. Knowlton
The Hon. Geo. Taylor, James Lloyd Garrison
James Watson, Carter Braxton
Gt. Robt. Geo. Thompson
Samuel May, Geo. Thompson

Παραδεχόμαστε για αναμφισβήτητες τις παρακάτω αλήθειες: όλοι οι άνθρωποι είναι πλασμένοι ίσοι· ο Δημιουργός τους προίκισε με ορισμένα αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα· ανάμεσα στα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνονται η ζωή, η ελευθερία και η επιδίωξη της ευτυχίας. Οι κυβερνήσεις εγκαταστάθηκαν από τους ανθρώπους για να εξασφαλίζουν αυτά τα δικαιώματα και η δίκαιη εξουσία τους απορρέει από τη συγκατάθεση αυτών που κυβερνιούνται. Κάθε φορά που μια μορφή διακυβέρνησης αποδεικνύεται καταστροφική για το σκοπό αυτό, ο λαός έχει το δικαίωμα να την αλλάξει ή να την καταργήσει και να εγκαταστήσει μια νέα κυβέρνηση, θεμελιωνόντάς την πάνω στις αρχές και στα σχήματα εκείνα που θα του φανούν πιο επιτήδεια για να του προσφέρουν την ασφάλεια και την ευτυχία. Η σύνεση διδάσκει, είναι αλήθεια, ότι οι κυβερνήσεις που έχουν εγκατασταθεί εδώ και καιρό, δεν πρέπει να αλλάζουν με προσχήματα επιπόλαια και παροδικά. Και η πείρα της Ιστορίας πράγματι απέδειξε ότι οι άνθρωποι είναι περισσότερο διατεθειμένοι να ανεχτούν υποφερτά κακά παρά, αυτοδικώνως, να διαλύσουν τα σχήματα στα οποία είναι συνηθισμένοι. Αλλά όταν μια μακρά σειρά από καταχρήσεις και σφετερισμούς, που τείνουν απaráλλαχτα στον ίδιο σκοπό, σχεδιάζει να τους υποτάξει στον επόλυτο δεσποτισμό, είναι δικαίωμά τους, είναι καθήκον τους, να απορίψουν μια τέτοια κυβέρνηση και να βρουν νέες μεθόδους προστασίας για τη μελλοντική τους ασφάλεια. Τέτοια υπήρξε η υπομονή αυτών των Αποικιών και τέτοια είναι σήμερα η ανάγκη που τις ωθεί να μεταβάλλουν το παλιό σύστημα διακυβέρνησής τους. Η ιστορία του τωρινού βασιλιά της Μεγάλης Βρετανίας είναι η ιστορία μιας σειράς συνεχών αδικιών και σφετερισμών, που έχουν για μόνο στόχο τους την εγκαθίδρυση μιας απόλυτης τυραννίας σε βάρος αυτών των Πολιτειών...

Επομένως, Εμείς, οι αντιπρόσωποι των Ενωμένων Πολιτειών της Αμερικής, συναθροισμένοι σε Γενική Συνέλευση, έχοντας για μάρτυρα της ευθύτητας των προθέσεών μας τον Ανώτατο Κριτή του κόσμου, δημοσιεύουμε και διακηρύσσουμε επίσημα στο όνομα και με την εξουσιοδότηση του καλού λαού αυτών των Αποικιών ότι αυτές οι Ενωμένες Αποικίες είναι και έχουν το δικαίωμα να είναι κράτη ελεύθερα και ανεξάρτητα· ότι αποδεσμεύονται από κάθε υπακοή απέναντι στο στέμμα της Μεγάλης Βρετανίας· ότι κάθε πολιτικός δεσμός ανάμεσα σ' αυτές και το κράτος της Μεγάλης Βρετανίας θεωρείται και πρέπει να θεωρείται τελείως ανύπαρκτος· ότι, όπως τα ελεύθερα και ανεξάρτητα κράτη, έχουν πλήρη εξουσία να κηρύσσουν πόλεμο, να συνάπτουν ειρήνη, να δημιουργούν συμμαχίες, να ρυθμίζουν το εμπόριό τους και να προβαίνουν σε οποιαδήποτε άλλη πράξη στην οποία κάθε ανεξάρτητο κράτος έχει δικαίωμα να προβαίνει· και, έχοντας πλήρη εμπιστοσύνη στην προστασία της Θεάς Πρόνοιας, αναλαμβάνουμε αμοιβαία την υποχρέωση να υποστηρίξουμε αυτή τη Διακήρυξη με τις ζωές μας, τις περιουσίες μας και με το πιο ιερό αγαθό μας, την τιμή.

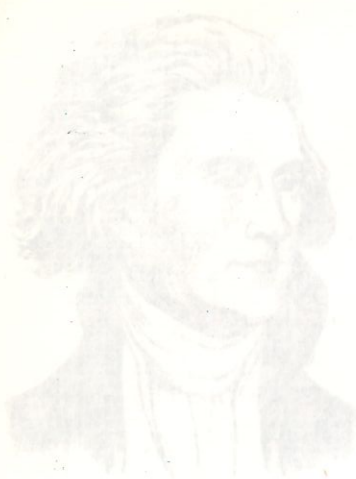
[Προσέξτε ότι ολόκληρο το κείμενο πηγάζει από τις ιδέες του Λοκ και του Ρουσσό].

Θωμάς Τζέφερσον.

Στην απέναντι σελίδα:

Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των 13 αποικιών με τις υπογραφές των αντιπροσώπων τους στο Κογκρέσο.

Μια αντίθετη φωνή στο βρετανικό κοινοβούλιο

Λόρδοι μου, δεν μπορείτε να κατακτήσετε την Αμερική.... Ας αυξήσετε όσο θέλετε ακόμη όλες τις δαπάνες και όλες τις προσπάθειες· ας συγκεντρώσετε και ας συσσωρεύσετε όσες ενισχύσεις μπορείτε να αγοράσετε ή να δανειστείτε· ας συνολογήσετε συμφωνίες και συναλλαγές με τον κάθε αξιοθρήνητο ηγεμονίσκο της Γερμανίας, ο οποίος πουλά και στέλνει τους υπηκόους του στη σφαγή... Οι προσπάθειές σας είναι τελείως καταδικασμένες και ανίσχυρες· μάλιστα δυο φορές περισσότερο εξαιτίας αυτής της μισοφορικής βοήθειας που πάνω της βασίζεστε. Γιατί εξάππει την οργή και τρέφει το άσπονδο μίσος στις ψυχές των εχθρών σας... Αν ήμουν Αμερικανός, με τον ίδιο τρόπο που είμαι γγλος, και συνέβαινε ξένα στρατεύματα να πατήσουν τη γη της πατρίδας μου, ποτέ δε θα κατέθετα τα όπλα· ποτέ - ποτέ - ποτέ.

Λόγος του Λόρδου Τσάθαμ στο βρετανικό κοινοβούλιο στις 20 Νοεμβρίου 1777. (Στα αγγλικά στρατεύματα υπηρετούσαν και πολλοί γερμανοί μισθοφόροι).

πολλές αποτυχίες. Η ικανότητα όμως του Ουάσινγκτον, που αποφεύγει να αντιπαραθέσει το στρατό του προς τις ανώτερες αγγλικές δυνάμεις, ο ενθουσιασμός των αμερικανικών στρατευμάτων και η γνώση του εδάφους τούς επιτρέπουν να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στις πρώτες δύσκολες στιγμές. Έτσι, τον Οκτώβριο του 1777, οι αμερικάνικες δυνάμεις υποχρεώνουν τον αγγλικό στρατό στη Σαρατόγκα να παραδοθεί. Ήταν η πρώτη μεγάλη νίκη του πολέμου για την ανεξαρτησία. Στο διπλωματικό πεδίο οι άποικοι θα σημειώσουν μια ακόμη επιτυχία. Ο *Βενιαμίν Φραγκλίνος* (Benjamin Franklin 1706-1790), ως εκπρόσωπος του αμερικανικού Κογκρέσου, υπογράφει με τη Γαλλία συνθήκη συμμαχίας (Φεβρουάριος 1778). Με την υπογραφή της συνθήκης αυτής η Γαλλία, που επιθυμεί να αποπλύνει την ήττα του 1763, κηρύσσει τον πόλεμο κατά της Αγγλίας και στέλνει γαλλικά στρατεύματα και πλοία να πολεμήσουν στο πλευρό των αποίκων. Ήδη και πριν από την υπογραφή της συνθήκης υπήρχαν γάλλοι εθελοντές όπως ο Λαφαγιέτ (La Fayette) που πολεμούσαν στο πλευρό των Αμερικανών. Τη Γαλλία ακολούθησαν η Ισπανία και η Ολλανδία, που υπέβλεπαν τη βρετανική αποικιακή αυτοκρατορία, ενώ η Ρωσία, η Δανία και η Σουηδία με μια «Δήλωση ένοπλης ουδετερότητας» διακήρυξαν ότι θα αντιστέκονταν στα αγγλικά πολεμικά, που θα ενεργούσαν έρευνα σε πλοία ουδέτερων χωρών για την ανεύρεση εχθρικών φορτίων. Οι άποικοι είχαν κατορθώσει να απομονώσουν την Αγγλία σε διεθνές επίπεδο. Στο μεταξύ στην Αγγλία είχε διαμορφωθεί μια ισχυρή μειοψηφία φιλελεύθερων πολιτικών και διανοουμένων, η οποία ήταν αντίθετη με την πολιτική της βασιλικής κυβέρνησης απέναντι στους αποίκους και έβλεπαν με συμπάθεια τον αγώνα των Αμερικανών. Η αδυναμία των αγγλικών στρατευμάτων να καθυποτάξουν τους επαναστάτες αποίκους και η απομόνωση της Αγγλίας από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές δυνάμεις, αύξησαν την αντίδραση στο εσωτερικό της χώρας κατά της πολιτικής της κυβέρνησης. Η αγγλική κυβέρνηση βρισκόταν σε πολύ δύσκολη θέση. Έτσι, μετά την ήττα του μεγαλύτερου σώματος του αγγλικού στρατού στο Γιορκτάουν τον Οκτώβριο του 1781, αναγκάστηκε να δεχτεί διαπραγματεύσεις με τους Αμερικανούς. Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν στη συνθήκη των Βερσαλλιών (Σεπτέμβριος 1783). Με τη συνθήκη αυτή αναγνωριζόταν η Ανε-

ξαρτησία των δεκατριών αποικιών και παραχωρήθηκαν σ' αυτές τα εδάφη ως τον Μισισσιπή και τις Μεγάλες Λίμνες. Η Γαλλία ανακτά τα νησιά Ταμπάγκο και αγία Λουκία των Αντιλλών και η Ισπανία τη Φλόριδα και τη Μινόρκα.

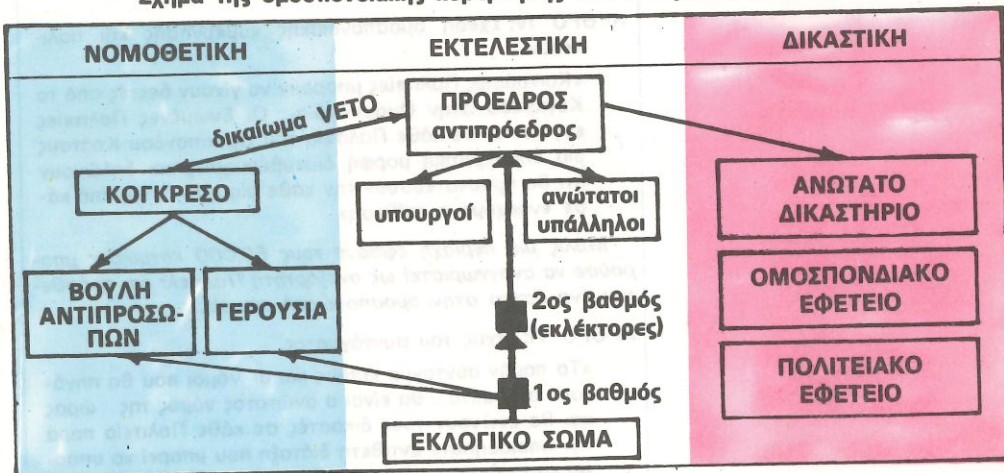
4. Το Αμερικανικό κράτος

Η κατάκτηση της ανεξαρτησίας δεν έλυσε όλα τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι δεκατρείς πρώην αποικίες. Έπρεπε τώρα να συγκροτηθούν ένα κράτος που να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες όλων των πολιτών του. Συμφέροντα ταξικά και οικονομικά, που θα προξενήσουν μεγάλες διαμάχες στο μέλλον, χωρίζαν γεωργούς, εμπόρους και μεγαλογαιοκτήμονες. Παράλληλα διαμορφώνονται δύο τάσεις: μία που επιθυμεί τη δημιουργία ενός πολιτικού συστήματος με ισχυρή κεντρική εξουσία και μια δεύτερη που επιδιώκει τη διατήρηση της αυτονομίας κάθε πολιτείας. Η εμπειρία της αγγλικής κοινοβουλευτικής ζωής στάθηκε χρήσιμη για τους πρώην αποίκους. Οι διεργασίες που γίνονται καταλήγουν στη σύγκληση, το 1787, ενός *συντακτικού Κογκρέσου* στο οποίο, οι αντιπρόσωποι των Πολιτειών, ψηφίζουν τον Κα-

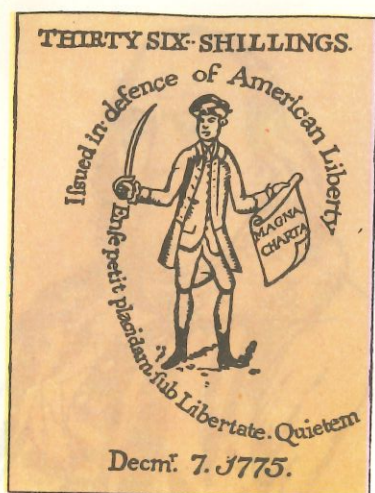

Βενιαμίν Φραγκλίνος.

Σχήμα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης των Ενωμένων Πολιτειών

Η Βουλή των Αντιπροσώπων εκλέγεται για 2 χρόνια· η Γερουσία για 6 χρόνια, αλλά κάθε δύο χρόνια ανανεώνεται κατά το 1/3 των μελών της. Οι ανώτατοι κρατικοί υπάλληλοι διορίζονται απευθείας από τον Πρόεδρο. Από το σχήμα διαφαίνεται η πιστή εφαρμογή των απόψεων του Μοντεσκιέ για τον χωρισμό των εξουσιών.

Χαρτονόμισμα που εκτύπησε το Κογκρέσο για την υποστήριξη των οικονομικών του αγώνα της ανεξαρτησίας. Χαρακτηριστικός ο συμβολισμός του Αμερικανού που με το ένα χέρι κρατεί τη Magna Charta* και με το άλλο το σπαθί.

ταστατικό Χάρτη των Ενωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Στο σύνταγμα του 1787, που ισχύει με ορισμένες τροποποιήσεις μέχρι σήμερα, γίνεται μια επιτυχής προσπάθεια να συνδυαστούν και οι δύο τάσεις. Κάθε Πολιτεία διατηρεί τη νομοθετική και εκτελεστική της εξουσία σε ό,τι αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση, την αστυνομία, τη δικαιοσύνη και την εκπαίδευση. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση όμως αποφασίζει για την εξωτερική πολιτική, την άμυνα, τον πόλεμο, την έκδοση νομίσματος, τα οικονομικά και τους τελωνειακούς δασμούς. Η νομοθετική εξουσία του ομόσπονδου κράτους ανήκει στο Κογκρέσο, που αποτελείται από δύο σώματα, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τη Γερουσία. Στη Βουλή των Αντιπροσώπων κάθε Πολιτεία εκπροσωπείται με αριθμό αντιπροσώπων ανάλογο προς τον πληθυσμό της. Αντίθετα, στη Γερουσία κάθε Πολιτεία αντιπροσωπεύεται με δύο γερουσιαστές όποιο κι αν είναι το μέγεθος του πληθυσμού της. Την εκτελεστική εξουσία σκεί ο Πρόεδρος, που εκλέγεται για 4 χρόνια από ένα σώμα εκλεκτόρων· οι εκλέκτορες υποδεικνύονται από τον λαό με ψηφοφορία. Ο Πρόεδρος, αρχηγός του στρατού και υπεύθυνος για τις διεθνείς σχέσεις δεν είναι υπόλογος απέναντι στο Κογκρέσο και διορίζει ο ίδιος τους υπουργούς του. Ο διορισμός όμως ενός υπουργού καθώς και οι διάφορες διε-

Από το αμερικανικό Σύνταγμα: **e pluribus unum**

ΑΡΘΡΟ IV: Σχέση ομοσπονδιακής κυβέρνησης και πολιτειών.

«Καινούριες Πολιτείες μπορούν να γίνουν δεκτές από το Κογκρέσο στην Ομοσπονδία... Οι Ενωμένες Πολιτείες εγγυώνται σε κάθε Πολιτεία του Ομόσπονδου Κράτους μια δημοκρατική μορφή διακυβέρνησης και δηλώνουν ότι θα προστατεύσουν την κάθε μία από αυτές από κάθε ενδεχόμενη επίθεση»

Μόλις μια περιοχή έφθανε τους 60.000 κατοίκους μπορούσε να αναγνωριστεί ως ανεξάρτητη Πολιτεία και πρόσθεταν ένα άστρο στην ομοσπονδιακή σημαία.

ΑΡΘΡΟ VI: Ισχύς του συντάγματος.

«Το παρόν σύνταγμα καθώς και οι νόμοι που θα πηγάζουν από αυτό... θα είναι ο ανώτατος νόμος της χώρας και θα ενώνουν τους δικαστές σε κάθε Πολιτεία παρά την οποιαδήποτε αντίθετη διάταξη που μπορεί να υπάρχει στο σύνταγμα ή τους νόμους της κάθε ομόσπονδης πολιτείας».

Ανώτατος άρχοντας ο Νόμος.

Θνείς συνθήκες πρέπει να εγκριθούν από τη Γερουσία. Ο Πρόεδρος δεν έχει το δικαίωμα να εμποδίσει τη σύγκληση του Κογκρέσου ή να το διαλύσει· έχει όμως το δικαίωμα της *ανασταλτικής αρνησικυρίας** (veto) και μπορεί να μην υπογράψει ένα νόμο. Ο νόμος επιστρέφεται για νέα συζήτηση στο Κογκρέσο· για να ισχύσει πρέπει να συγκεντρώσει τα 2/3 των ψήφων των αντιπροσώπων οπότε γίνεται υποχρεωτικός και για τον Πρόεδρο. Η δικαστική εξουσία είναι ανεξάρτητη. Η συνταγματικότητα των νόμων, η επίλυση των διαφορών μεταξύ των Πολιτειών ή του Προέδρου και του Κογκρέσου ανατίθεται στο Ανώτατο Δικαστήριο που αποτελείται από 9 ισόβια μέλη που διορίζονται από τον Πρόεδρο ύστερα από πρόταση του Κογκρέσου.

Πρώτος πρόεδρος και για δύο συνεχείς τετραετίες εκλέχτηκε ο Γεώργιος Ουάσινγκτον (1789-1797)· τον διαδέχθηκε ο Ιωάννης Άνταμς (John Adams 1797-1801). Και οι δύο εργάστηκαν για την ισχυροποίηση της κεντρικής ομοσπονδιακής εξουσίας σε αντίθεση με τους διαδόχους τους (Τζέφερσον, Μάντισον και Μονρόε) που επιδίωξαν να διευρύνουν την αυτονομία των Πολιτειών.

Στον οικονομικό τομέα η ανεξαρτησία δεν καλύπτει την κατάσταση. Οι Ενωμένες Πολιτείες ήταν κυρίως κράτος αγροτικό που εξαρτιόταν από την Ευρώπη και κυρίως από την Αγγλία. Στην Ευρώπη πουλούσαν τα αγροτικά τους προϊόντα και από εκεί αγόραζαν τα βιομηχανικά. Μεγάλα αστικά κέντρα δεν υπήρχαν· η Φιλαδέλφεια στα τέλη του 18ου αιώνα είχε 45.000 περίπου κατοίκους, η Νέα Υόρκη 33.000 και η Βοστώνη 18.000. Το νέο όμως κράτος διέθετε τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης. Ιδρυμένο σε μια ανεκμετάλλευτη νέα ήπειρο με άφθονες πλουτοπαραγωγικές πηγές, ευνοημένο από τη συνθήκη των Βερσαλλιών που του παραχωρούσε τεράστιες εδαφικές εκτάσεις δυτικά μέχρι τον Μισισσιπή και βόρεια μέχρι τις Μεγάλες Λίμνες, ξεκινούσε τη ζωή του με τις καλύτερες προϋποθέσεις. Το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετώπιζε ήταν η έλλειψη ανθρώπινων χεριών· το αμερικανικό κράτος αριθμούσε γύρω στο 1800 4.000.000 περίπου κατοίκους από τους οποίους οι 700.000 ήταν μαύροι σκλάβοι. Με τη μετανάστευση όμως νέων αποίκων από την Ευρώπη το νέο κράτος θα αποκτήσει σιγά σιγά ανθρώπινο δυναμικό και κατά τη διάρκεια του επόμενου αιώνα θα επιχειρήσει τη δημιουργία της

Προκήρυξη των «νομιμοφρόνων» στο αγγλικό στέμμα αποίκων που καλεί τους νέους και αρτιμελείς άνδρες να καταταγούν στους «πολιτοφύλακες της βασιλίσσας» (στρατιωτικό σώμα που πολεμούσε στο πλευρό των αγγλικών στρατευμάτων).

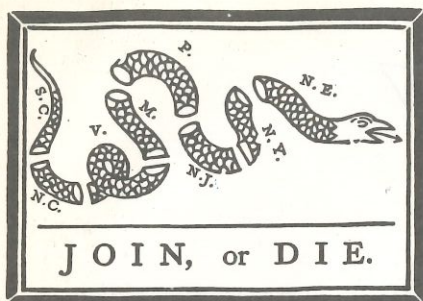
QUEEN'S RANGERS. All young and able-bodied M E N,

[Seafaring Men excepted]

WHO are desirous of serving their KING and COUNTRY, during the present Rebellion, will repair to the Commanding Officer's Quarters of the Queen's Rangers at Kensington, where they will receive their full Bounty, Cloathing, Arms and Accoutrements

PHILADELPHIA Printed by JAMES HUMPHREYS, Jr.

By Nestlé, And, Geneva, Stein and Compagnie

Σκίτσο του Φραγκλίνου που κα-
λεί τις αμερικανικές πολιτείες
να ενωθούν για να νικήσουν.
Επιγραφή: Ένωση ή θάνατος.

Ένας άποικος αυτοπροσωπο- γραφείται

Ποιός είναι λοιπόν ο Αμερικανός, αυτός ο νέος άνθρωπος; Είναι είτε ένας Ευρωπαίος είτε ο απόγονος κάποιου Ευρωπαίου, φορέας αυτής της περίεργης μείξης αίματος που δεν τη συναντά κανείς σε καμιά άλλη χώρα... Θα μπορούσα να σας δώσω σαν παράδειγμα μια οικογένεια που ο παππούς ήταν Άγγλος και η γυναίκα του Ολλανδή· ο γιός του παντρεύτηκε μια Γαλλίδα και τα τέσσερα παιδιά τους έχουν τώρα γυναίκες διαφορετικής εθνικότητας. Είναι Αμερικανός εκείνος ο οποίος, αφήνοντας πίσω του τις παλιές προκαταλήψεις και συνήθειες, δέχεται καινούριες απόψεις από το νέο τρόπο ζωής που αποδέχτηκε, από τη νέα κυβέρνηση στην οποία υπακούει και από τη νέα τάξη που κατέχει...

Έκτορας Σαιν-Τζων-Κρέβεκερ
(Hector Saint-John de Crevecoeur).

Αμερικής των δύο ωκεανών και θα προχωρήσει στην αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών του, εξολοθρεύοντας σχεδόν τους ιθαγενείς πληθυσμούς. Θα αντιμετωπίσει όμως σοβαρά προβλήματα κοινωνικής ενότητας.

5. Συνέπειες

Η αμερικανική επανάσταση δε δημιούργησε μόνο ένα νέο κράτος· γέννησε κυρίως ένα νέο έθνος. Οι κοινοί αγώνες των αποίκων στην προσπάθειά τους να κατακτήσουν το νέο φυσικό περιβάλλον στο οποίο βρέθηκαν και ύστερα οι κοινές εμπειρίες που αποκτήθηκαν με τον αγώνα για την πολιτική και οικονομική τους ανεξαρτησία, παραμέρισαν σταδιακά όλες τις εθνικές ιδιαιτερότητες των κατοίκων αυτού του τμήματος του Νέου Κόσμου και δημιούργησαν μια αμερικανική συνείδηση με σαφή εθνικά χαρακτηριστικά· μια εθνική συνείδηση που βασίζεται στην ευρωπαϊκή πολιτική και πολιτιστική κληρονομιά και αναπτύσσεται στην αμερικανική γή. Το αμερικανικό σύνταγμα, όπως και η «Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας» μεταφέρει τις ιδέες του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού από τη θεωρητική στην πρακτική σφαίρα. Συγχρόνως όμως εισάγει και δύο νέες πολιτειακές έννοιες, άγνωστες στην Ευρώπη του 18ου αιώνα: την έννοια της ομοσπονδίας και της αβασίλευτης δημοκρατίας (Respublica). Και από την άποψη αυτή δημιουργεί τομή μέσα στην εξέλιξη των εφαρμοσμένων πολιτειακών θεωριών. Στο επίπεδο των επαναστατικών διαδικασιών που χαρακτηρίζουν τον 18ο αιώνα, η αμερικανική επανάσταση θα παίξει το ρόλο του καταλύτη. Για τις υπόλοιπες αποικίες ήταν ενθαρρυντικό το γεγονός ότι μια αποικία απέκτησε την ανεξαρτησία της ύστερα από επανάσταση. Έτσι το 1808 θα επαναστατήσουν για πρώτη φορά οι ισπανικές αποικίες της Λατινικής Αμερικής. Για την Ευρώπη το γεγονός της ανεξαρτησίας σήμανε την αρχή του επαναστατικού κινήματος που ξαπλώθηκε διαδοχικά στην Ελβετία (1781), στην Ολλανδία (1783-1787), στις αυστριακές κτήσεις των Κάτω Χωρών (σημερινό Βέλγιο 1787-1790) και στη Γαλλία (1789-1815) όπου η επανάσταση θα λάβει άλλες διαστάσεις. Αν και οι κύριες αιτίες ήταν σχεδόν παντού ίδιες, αυτό δε σημαίνει πως κάθε μια από τις επανα-

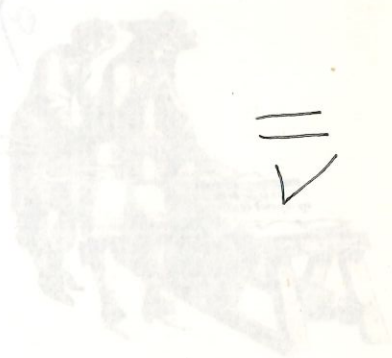
Η παράδοση των αγγλικών στρατευμάτων στο Γιορκτάουν τον Οκτώβριο του 1781.

στάσεις δεν είχε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και τις ιδιαίτερες αφορμές της. Η επανάσταση, με εξαίρεση τις Ενωμένες Πολιτείες, δεν πέτυχε παντού. Η επέμβαση των συντηρητικών δυνάμεων — Αυστρίας, Πρωσίας, Ρωσίας — κατέπνιξε κάθε επαναστατική κίνηση. Εξάλλου η Αγγλία, μετά την απώλεια των αμερικανικών αποικιών της, εγκατέλειψε την ευμενή στάση της απέναντι στις φιλελεύθερες ιδέες. Με τη συνθήκη της Βιέννης (1815), η μοναρχική Ευρώπη πιστεύει ότι θέτει στο περιθώριο την Επανάσταση. Το μέλλον θα τη διαψεύσει. Η εποχή των αστικών κοινωνικών και εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων σ' όλο τον κόσμο έχει αρχίσει.

Ένας Ευρωπαίος μιλάει για την Αμερική.

Η Βόρεια Αμερική είναι ο τόπος πάνω σε ολόκληρο τον πλανήτη μας που τα ανθρώπινα δικαιώματα αναγνωρίζονται περισσότερο. Οι Αμερικανοί είναι οι άξιοι απόγονοι αυτών των ονομαστών δημοκρατικών που εκπατρίστηκαν από την Αγγλία για να αποφύγουν την τυραννία. Σ' αυτό τον τόπο διαμορφώθηκαν άνθρωποι άξιοι να πολεμούν και να νικούν ακόμη και τους Άγγλους, οι οποίοι την ίδια εποχή είχαν ολοκληρώσει τις ελευθερίες τους και είχαν κατορθώσει να δημιουργήσουν ένα τέλειο πολίτευμα. Η αμερικανική επανάσταση θα είναι χρήσιμη και για την ίδια την Αγγλία, γιατί θα την αναγκάσει να προχωρήσει σε μια νέα ανάλυση του πολιτικού της συστήματος και να διορθώσει τις ελλείψεις του.

Ν. Σαμφόρ, *Αξιώματα και Σκέψεις*.

ΙΒ'

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΕΙΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (1789-1815)

«Έφτασε ο καιρός να αποδείξουμε με πράξεις
ότι η αξιοπρέπεια του ανθρώπου είναι ισάξια
με το μεγαλείο των θεών».

Γκαίτε, Φάουστ.

Η Γαλλική Επανάσταση αποτελεί το σπουδαιότερο επεισόδιο του επαναστατικού κινήματος που συνταράζει τον κόσμο τις τελευταίες δεκαετίες του 18ου αιώνα. Στην αρχή η επαναστατική ιδεολογία και στη συνέχεια η προσωπικότητα του Ναπολέοντα, κατόρθωσαν να κινητοποιήσουν όλες τις δυνάμεις της Γαλλίας και να διαδώσουν στην Ευρώπη τις νέες δημοκρατικές ιδέες: ελευθερία, ισότητα, αδελφότητα.

Από το 1789 ως το 1814 διακρίνονται δύο περίοδοι: η πρώτη από το 1789-1792 είναι επανάσταση καθαρά γαλλική, αστική και μετριοπαθής· η δεύτερη, από το 1792 ως το 1814, παίρνει διαστάσεις ευρωπαϊκές. Ο πόλεμος οδηγεί την επανάσταση σε μια ριζοσπαστική φάση με έκτακτα μέτρα και έντονους κοινωνικούς προβληματισμούς. Στη συνέχεια μια αστική αντίδραση, παραδίδει τη χώρα στη δικτατορία του Βοναπάρτη. Από τη βασιλική απολυταρχία στην αυτοκρατορική απολυταρχία περνώντας από τη συνταγματική μοναρχία και τη δημοκρατία (αβασίλευτη), ένας κύκλος έχει διαγραφεί. Στο μεταξύ όμως ένας καινούριος κόσμος γεννήθηκε. Η παλινόρθωση του Λουδοβίκου του ΙΗ' δε θα φέρει ουσιαστικά καμιά αλλαγή.

1 Κοινωνική και οικονομική κατάσταση στη Γαλλία μέχρι το 1789

α. Η κοινωνική διάρθρωση

Η γαλλική κοινωνία στα τέλη του 18ου αιώνα, παρόλες τις οικονομικές μεταβολές που είχαν συντελεστεί, εξακολουθούσε να είναι μια κοινωνία αριστοκρατική και φεουδαρχική. Οι Γάλλοι ανήκαν σε τρεις τάξεις σαφώς διαχωρισμένες μεταξύ τους: τον κλήρο, τους ευγενείς και τη λεγόμενη Τρίτη Τάξη, που περιλάμβανε όσους δεν ανήκαν στις δύο πρώτες. Κάθε τάξη όμως περιείχε μέσα της, όπως θα δούμε, σοβαρές αντιθέσεις.

Έμποροι υφασμάτων. Αντιπροσωπευτικοί τύποι αστών του 18ου αιώνα.